

4. Gårdsstöd/grundläggande inkomststöd för hållbarhet

Försättsblad

Åtgärden möter följande behov i behovsanalysen

Direkta effekter

- Goda konkurrensvillkor
- Konkurrenskraftigt jordbruk

Indirekta effekter

- Jordbruksmarkens produktionsförmåga
- Klimatanpassning
- Jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan
- Inlagring av kol och växthusgasavgång från organogena jordar
- Förnybar energi och energieffektivisering
- Anpassad produktion till klimatförändringarna och minskad relativ påverkan på klimatet
- Minskad belastning på mark, luft och vatten
- Biologisk mångfald i slättbygd
- Värdefulla gräsmarker
- Attraktiv landsbygd
- Djurvälstånd och djurhälsa

Största ändringarna jämfört med nuvarande utformning

- Stödrätterna avskaffas.

Särskilda överväganden

Inga särskilda överväganden har varit aktuella.

Administrativa kostnaderna och konsekvenserna för stödmottagare och myndigheter

Stödmottagarperspektiv

I nuläget är det jordbrukaren själv som ansvarar för att ha koll på att stödrättsinnehavet motsvarar arealen för den mark som gårdsstödsansökan avser. Om jordbrukaren har för få stödrätter innebär det att jordbrukaren inte får stöd för all sin mark i ansökan. Om jordbrukaren istället har för många stödrätter kan det innebära att stödrätter dras in, det kan vara stödrätter som har delats ut från nationella reserven eller som jordbrukaren har betalat motsvarande flera års stödbelopp för.

På grund av att jordbrukarna är tvungna att anpassa sitt stödrättsinnehav till sin areal så finns det en marknad för att sälja, köpa eller hyra stödrätter. Affärerna har ofta gjorts upp mellan grannar eller via särskilda stödrättsbörser. Det finns en viss oro bland jordbrukarna för att inte vara i fas med stödrätterna vid rätt datum.

En intern utredning som genomfördes på Jordbruksverket för två år sedan uppskattar att jordbrukarna tillsammans lägger ungefär 40 000 timmar per år på hanteringen av stödrätter. Fördelat på 58 000 jordbrukare innebär det i genomsnitt ca 40 minuter per jordbrukare och år. Tiden är inte jämnt fördelad mellan åren, vissa år krävs ingen tid alls medan det andra år krävs en större insats av jordbrukaren.

Hanteringen av stödrätter kan också vara förknippad med vissa administrationskostnader för jordbrukarna. Många anlitar en konsult till hjälp, dessutom tar stödrättsbörserna ut en administrativ kostnad vid en affär. Även själva stödrätten betingar ett pris som motsvarar en viss del av det stödbelopp jordbrukaren förväntas få in under de kommande åren.

Myndighetsperspektiv

Sammanfattningsvis skulle ett avskaffande av stödrätter innebära en besparing på ca tre årspersoner för Jordbruksverket. För att uppnå besparingen behöver vi initialt investera i IT-utveckling motsvarande 1 600–1 700 timmar.

Läsanvisning

Åtgärdsbeskrivningarna är skrivna i det mallformat som EU-kommissionen har tagit fram. Mallen har inte uppdaterats sedan den presenterades hösten 2018.

Det finns vissa skillnader mellan vilka indikatorer som ska användas om man jämför förslag från EU-kommissionen med det från rådet. Vi har valt att använda oss av rådets förslag.

För att kunna presentera beräkningsmodeller för enhetsbelopp och mål har antaganden gjorts. Vi vill särskilt poängtera att eventuella ersättningsnivåer eller budgetar som används i beräkningarna endast är antaganden och inte ska ses som förslag.

Kalkyler liksom beräkningar av förenklade kostnadsalternativ som presenteras i åtgärdsbeskrivningarna är endast preliminära.

Vissa delar av texterna kommer senare att flyttas till förordningen eller föreskriften eftersom de är för detaljerade för den strategiska planen.

Åtgärdsbeskrivning för gårdsstöd/grundläggande inkomststöd för hållbarhet

Fond	EGFJ
Interventionstyp	Grundläggande inkomststöd för hållbarhet
Territoriellt tillämpningsområde	Nationellt
Relaterade särskilda mål och där relevant sektoriella mål	1 Säkra skälig inkomst
Resultatindikatorer	R.4 Koppling av inkomststöd till normer och god praxis: Andel utnyttjad jordbruksareal som omfattas av inkomststöd och är underställd villkor
Outputindikatorer för prestationsavslut	O.4 Antal ha för grundläggande inkomststöd för hållbarhet
Berättigade stödmottagare	Jordbrukare

Beskrivning och syfte

Grundläggande inkomststöd för hållbarhet har som syfte att bidra till att säkra att jordbrukarna får skäliga inkomster samt mildra variationer i inkomsterna.

Grundläggande inkomststöd betalas till jordbrukare som ett årligt belopp per stödberättigad hektar de förfogar över. Stödet kan sökas av fysiska och juridiska personer. Det grundläggande inkomststödet baseras inte på stödrätter.

Stödet betalas endast ut om den sökande uppfyller minimikravet för erhållande av frikopplat direktstöd.

Bidrag till de särskilda målen

Stödja jordbruksinkomster som det går att leva på och jordbrukets motståndskraft i unionen för att förbättra livsmedelstryggheten

Stöd och ersättningar inom CAP utgör ett viktigt bidrag till svenska jordbrukares inkomster samtidigt som de också svarar för en betydande del av de regler som ska följas. Det grundläggande inkomststödet för hållbarhet är det stöd som når flest stödmottagare och utgör den största budgeten. Det grundläggande inkomststödet för hållbarhet utgör en stabil komponent i varierande företagsinkomster.

Det svenska jordbrukets konkurrenskraft och lönsamhet har utvecklats svagt under de senaste tio åren, jämfört med näringslivet som helhet. Detta beror delvis på en jämförelsevis svag ökning av produktiviteten, som i sin tur är en följd av att satsningar på kunskap och innovation är förhållandevis låg i livsmedelskedjan. Om lönsamheten fortsätter att försämrats kommer produktionen fortsätta minska och minska på fler områden än idag. Stöden och ersättningarna inom CAP motverkar låg lönsamhet.

Stöd får lämnas för

Stöd betalas ut som ett årligt belopp per hektar för det antal stödberättigade hektar som jordbrukaren förfogar över.

Stödet betalas endast ut om den sökande uppfyller minimikravet för erhållande av frikopplat direktstöd.

Villkor för stödberättigande

Se avsnittet under rubriken ”Stöd får lämnas för”.

Stödform och stödnivå

Stödbeloppet per hektar är varierande beroende på antalet stödberättigade hektar och den finansiella allokeringen till det grundläggande inkomststödet för hållbarhet efter justeringar respektive år. Då underlaget är stort och variationerna små så kommer nivån att vara stabil. Dock innebär sloandet av stödträterna en risk för högre variation än tidigare, i synnerhet initialt.

Stödnivån är samma i hela Sverige.

Metod för beräkning av belopp eller stödnivå

Stödkuvertet för det grundläggande inkomststödet efter justeringar divideras med antal stödberättigade hektar.

Planerat enhetsbelopp och indikativ budget för interventionen inklusive mål för output- och resultatindikatorer

Siffrorna i tabellen bygger på exempel och antaganden. Siffrorna är inte förslag!

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totalt
Planerat enhetligt enhetsbelopp i euro	153	154	153	154	154	155	155	
Indikativ budget i euro	445 540 885	445 689 182	445 837 480	445 985 778	446 134 076	446 282 373	446 430 671	3 582 483 536
Planerad output								
O.4 Antal ha för för grundläggande inkomststöd för hållbarhet	2 906 929	2 898 929	2 910 929	2 902 929	2 894 929	2 886 929	2 878 929	
Planerat resultat								
R.4 Andel utnyttjad jordbruksareal som omfattas av inkomststöd och är underställd villkor	97%	97%	97%	97%	96%	96%	96%	

Motivering till enhetsbelopp

Arealen och antalet stödsökare inom det grundläggande inkomststödet har en nedåtgående trend över tid. Vi har gjort en trendframskrivning och antar att arealen (O.4) minskar med 8 000 hektar per år samt att antalet stödmottagare minskar med cirka 1,7 procent per år.

I tabellen har vi räknat med att den stödgrundande areal som idag finns i kundernas stödansökningar men som saknar stödrätter tillkommer år 2023 eftersom stödrätterna tas bort. Arealen motsvarar cirka 20 000 hektar. Betydande ytterligare areal kan tillkomma när stödrätter försvinner eller på grund av hur marknaden för jordbrukets råvaror eller annan markanvändning utvecklas. Prognosen är osäker.

Se även avsnittet under rubriken ”Stödform och stödnivå”.

Övre och nedre variation av enhetsbelopp och motivering till variation

138–171 euro per hektar motsvarar tio procents variation upp eller ned på enhetsbeloppet.

Då vi slopar stödrätterna finns skäl att ta höjd för nya arealer som kommer till det grundläggande inkomststödet vilket kan ge betydligt större variationer i arealen i inkomststödet än vi tidigare haft. Svårigheten att förutse marknadens utveckling och eventuella incitament att ta mark i eller ur produktion gör att vi behöver sätta en högre variation än vad motsvarande stöd haft. Historiskt sett har motsvarande stöd haft en mycket liten variation i hektarunderlag.

Kommentarer till gårdsstöd/grundläggande inkomststöd för hållbarhet

Nationella val

1. Att inte basera stödet på stödrätter (enda ändringen jämfört med dagens upplägg)
2. Att stödbeloppet per hektar är samma i hela landet (så är det redan idag)

Överensstämmelse med WTOs gröna box

Gårdsstöd utan stödrätter uppfyller WTOs gröna box. Bilaga 2, paragraf 6b-e. Vi kommer dessutom att ha ett och samma enhetsbelopp i hela landet.

Utredning om variationer av enhetsbelopp pågår och bestämmelserna är fortfarande i högsta grad öppna i förhandlingarna

Jordbruksverket går igenom processen för att prognosticera medelsåtgång och flytta medel mellan direktstöd med bibehållen utbetalningstakt.

Siffrorna i avsnittet kommer att justeras efter bedömning om hur mycket medel som kan behövas för att bibehålla fasta stödnivåer på ettåriga miljö- och klimatersättningar (eco-schemes) storlek på miljö- och klimatersättningar (eco-schemes) samt eventuella pelaröverföringar samt säkerhetsmarginal för tillkommande arealer när stödrätterna tas bort.